

דף כו

'מאי שנא מגין היוצא מתחת הפטיש והזיק דחייב לשלם? התם ניחא ליה דלילול, הכא לא ניחא ליה דלילול' – יש מי שמפרש (ראב"ן – מובא בש"ך חו"מ תיה, ד) כפשוטם של דברים, שתלוי הדבר בכונת האדם, שבגין רוצה הוא שיעוף למרחק אבל ברקתא נוח לו שיפול במקומו ולא יעוף.

(וחילוק זה, אם כי הוא נאמר בגמרא לפי דעת רבינא הפותר את המנפץ מהרחקה, קיים הוא אף לשיטת מר בר רב אשי ומרימר שמחייבים את המנפץ בהרחקה (וכן פסקו הפוסקים) – לענין חיוב תשלומין. וזוה מובנת שיטת הרמב"ם שפסק לענין מנפץ פשתן שאם הזיק – פטור מלשלם, ואילו ב'ליבה ולבתו הרוח' (ב"ק ס, ע"ש) מחייבו לשלם. וטעמו, שפוסק לחייב בתשלומין ב'דינא דגרמי' (ושיטתו, כשיטת רש"י ועוד, ש'גרמי' ו'גרמא' – הכל אחד), אלא שאם אין נוח לו כלל שילך למרחק, אין כאן אפילו גדר 'גרמא'. – עפ"י הש"ך שם.

ויש שבארו שיטת הרמב"ם שאמנם בשני המקומות נידון כ'דינא דגרמי', אלא שכאן, ברקתא, אי אתה יכול לחייבו מדין 'אדם המזיק' כי אם מצד 'ממון המזיק', (שאינו דומה לאש ממש שאמר ר' יוחנן (ב"ק כ) 'אשו משום חציו', כי מצד מעשה האדם אין כאן נזק כלל, וכל הנידון לחייבו רק מצד 'אשו משום ממון', וכמו שאמרו שם שאם בעת הדלקת האש היתה גדר חוסמת, הרי 'כלו לו חציו'), וכיון שכך, הרי זה כ'גרמי דבהמתו' שפטור. – מובא ב'חדושי הגר"ח על הש"ס'.

ואולם התוס' כאן מפרשים שעיקר החילוק בין גין לרקתא, שהגין עף מכת מכת האדם גם ללא הרוח, ואילו הרקתא, לולא הרוח היה נופל במקומו, נמצא שיצירת הזוק כולה נעשתה ע"י הרוח ולא ע"י האדם. (וע"ע בשטמ"ק מהרשב"א. וצריך עיון לדבריהם מדוע תלו בגמרא בניחותא של האדם, הלא כל גין היוצא, יוצא מחמת תנועת המכה. ואפשר לפרש שזה שאמרו 'ניחא ליה דלילול' עיקר הכוונה שהגין נידון כ'אש' עוד בטרם נאחו בעץ, שהרי הוא מזיק וניחא ליה דלילול מכאן שלא יזיק – עפ"י חזון איש ב"ק ב, ד. וע"ש פירוש נוסף בסוגיא).

'אתו צפורי יתבי בדיקלי ונחתי בפרדיסא... אבל בגפנים בעינן טפי' – כתבו התוס' (וכן בהג"א ובמרדכי, והביאם הרמ"א – חו"מ קנה, כה), שאין תביעת הרחקה אלא בשנטע דקלים גדולים, אבל אם זרע גרעין, כיון שהאילן גדל מאליו והנזק אינו בא מיד – אין זה 'גירי דיליה' ואינו חייב להרחיק. (דקיימא לן כר' יוסי).

ואולם הרמב"ן, הרא"ש והנמוקי יוסף נימקו את חיובו, משום שהאדם בהפחתו את הצפורים מעל עציו, הרי הוא כמוליכם לגפנים של חברו, והרי זה מזיק בידים. (וכ"כ כמה ראשונים לעיל כג. גבי אומני ועורבי). וכתב ב'בית יוסף' (שם) שלדברי הרא"ש, גם בזרע גרעין צריך הרחקה, לפי שההזק בא בידים לעולם נחשב 'גירי דיליה', הגם שאינו בשעת פעולת הזריעה. (וע"ע בחזו"א ב"ב יד, בבאר שתי השיטות).

'אמר ליה: אנא לא קייצנא, דאמר רב האי דיקלא דטעין קבא אסור למקצייה...' – מבואר, שללא טענה זו, לעולם מוטל על המזיק לקוץ ולסלק נזקיו, וכן בכל מקום שנזכר שמסלק הזקיו, או סותם חלונו, כל הוצאות הסילוק – מממונו של המזיק ולא של הניזק. (עפ"י חזו"א ב"ב יב, יג ותמה ע"ד הדרישה – קעג).

וצ"ל שזה שאמרו כד: כה: 'קוצץ ונותן דמים' – שמשמע ש'קוצץ' אותו ש'נותן דמים' – הכוונה שיש זכות לניזק בקציצה, אך באמת יכול לחייב את המזיק לקצוץ).

– הרמב"ן (וכן צידד הרא"ש. וכ"כ בנמוקי יוסף) פרש, שרבא בר רב חנן חלק על דעתו של רב יוסף, וסבר שאין צריך להרחיק בין האילן לגפן יותר משתי אמות. (וכתב עוד, שלא סמך על דברי רב יוסף,

משום שת"ח המורה הלכה לאחר שבא מעשה לידו – אין שומעין לו. וע' בזה בקובץ שעורים). ולכך לא רצה הוא לקוצצו, שלפי דעתו שפטור מדין 'הרחקת נזיקין', אם כן הרי הוא עובר בבל תשחית. אבל אילו היה חייב מדיני המשפט, להרחיק את עציו, 'הרי הוא מזיק ומצווה להרחיק את עצמו אפילו להפסיד כל מה שיש לו ולא יפסיד חבירו פרוטה', ואין כאן משום 'בל תשחית' כלל ועיקר. ואולם מדברי התוס' כאן (שהקשו ממה שהתירו להשחית במקום הפסד ונזק) נראה, שאף כאשר מצד דיני הרחקה, היה חייב, אעפ"כ היות שיש כאן משום איסור השחתה, שוב אין חוב לקצוץ, ואף איסור יש בדבר.

וכנראה סברתם, שאין לדחות איסור בל תשחית משום איסור מזיק, ועוד, הלא איסורא חמור מממונא, דאיתיהיב למחילה (כמו שאמרו כן לענין כבוד הבריות – בברכות יט). – עפ"י קובץ שעורים החו"א. (ואפשר אולי שנחלקו הרמב"ן והתוס' בגדר האיסור להזיק, אם ענינו כאיסור גזילה, והלא נראה ודאי שלא הותר לגזול כדי להינצל מאיסור בל תשחית, או גדרו כמצוה וחוב – ע' בזה בריש ב"ק – חוברת יד. ואולם יש לחלק בין מעשה נזק חייבי, של האדם או של ממונו המזיק, ובין דיני הרחקת נזיקין בתוך שלו).

וזה שאמר לו 'מר אי ניהא ליה, ליקוץ' – אע"פ שלפי דעתו ושיטתו יש איסור בדבר וכיצד אומר לאחר לעשות זאת – יש להביא מכאן סמך לדברי האחרונים (ע' שו"ת המבי"ט – ח"א כא, ושו"ת כתב סופר – י"ד עז) שאדם הנוהג איסור בדבר כלשהו, אם משום סברת עצמו אם מפני שאוחז בשיטת המורים לאיסור, מותר לו ליתן משלו למי שנוהג היתר עפ"י הוראת המתירים, ואין בזה משום חשש 'לפני עור לא תתן מכשול' ולא משום 'מסייע ביד עוברי עברה', שהרי חבירו עושה בהתר, על פי שיטת מסוימות. ואפילו כשהנותן בטוח שהדבר אסור, ולדעתו מי שמתיר אינו אלא טועה, אעפ"כ מסיק הכת"ס שם שמוותר. ואף כאן, לא נמנא רבא בר"ח להרשות את רב יוסף לקצוץ, אם לפי דעתו מותר הדבר. – עפ"י מנחת שלמה מד; נא, כג ד"ה באות י"ב. ושם התיר לקנות פירות שביעית (או ירקות שאין בהם משום איסור ספיחין) מחנוני המסתמך על 'התר המכירה' ומוכרם במשקל ומדידה, ולאכלם בקדושה, ואין בדבר משום הכשלה לחנוני באיסור סחורה – גם למי שאינו מסתמך על התר זה. (וע"ע בזה בשו"ת 'שבט הקהתי'). ואולם מובא בשם הגאון ר"ש קלוגר (בשו"ת טוב טעם ודעת – מאכלי עכו"ם, ה) שלכך הוסיף רבא בר חנן הא דלא שכיב... לומר שכל מניעתו מפני חשש סכנה ולא משום איסור ממש, ולכך אמר לרב יוסף, אם אינך חושש לסכנה – קוץ אתה. וע' בבאור דבריו ב'אור הישר' כאן).

ואולם, יש מי שכתב הסבר מחודש בדברי הגמרא: המשחית דבר שלו מפני תועלת עצמו – אין בדבר משום השחתה, וכעין קציצת אילן פרי כאשר אין הרווח שווה לו בנזק, אלא גורם לו הפסדים. ואולם, אם עושה בשל עצמו השחתה מפני תועלת זולתו, עדיין מגדר השחתה לא יצא. ולכך לא היה רוצה הוא בעצמו לקצוץ, אלא אם רב יוסף יקצוץ – הלא באמת מותר לו, שלגביו אין זו השחתה. (כן באר בספר 'בית ישי' – ב, הערה ג – במוסגר. ובוה תירץ קושית התוס'. אכן מדהתוס' לא משמע שסוברים כן, ואף מהרמב"ן והרא"ש אין נראה כן, שלפי"ז אין צורך לומר שרבר"ח פליג וסבר שאין צריך להרחיק. אמנם, מלשון הגהות אשרי נראה כן, שפסק כרבא בר"ח, לפי ששתק רב יוסף והודה לו, ומשמע בדבריו שאע"פ שאין המזיק חייב לקוץ, אבל אין איסור על הניזק לקצוץ, וכבר תמה על כך בחו"א (ב"ב יד, ו), 'זה אינו מבואר, דממה נפשך, אי יש איסור משום בל תשחית, מאן התיר לו לניזק, ואם אין איסור, למה אין חייב המזיק לקצוץ').

(ע"ב) 'אמר עולא: אילן הסמוך למצר בתוך שש עשרה אמת – גזלן הוא ואין מביאין ממנו בכורים' – שיטת רש"י ור"י, שאין כאן איסור ממוני, אלא שמפני שהאילן יונק גם מקרקע חברו, אין בזה חיוב בכורים, שאין כאן 'מארצך' באופן מחלט. (ולשיטה זו, תקנת יהושע המבוארת להלן, לא נצרכה לתת רשות לסמוך, אלא שנתן קנין לזכות יניקה בקרקע של השכן, וממילא יש כאן 'ארצך' – וע' קהלות יעקב טז). ושיטת רבנו חננאל, שלדעת עולא יש כאן איסור גזל. וממה ששנינו במשנה שאינו מרחיק אלא

בכדי עבודת הכרם – מעמיד עולא, כשמפסיק צונמא, ואין השורשים חודרים ויונקים מקרקע חברו. ולכך אינו מביא בכורים, שאין מביאין גזל על גבי המזבח, דכתיב 'אני ה' שונא גזל בעולה'. (ויש לדון בדבריו אם הכוונה שהפירות עצמם נידונים כגזולים, שהרי יש בהם חלק מיניקת חברו, או לפי שהאדם נעשה גזלן בנטיעה זו – צידד בזה בשערי ישר' שער ג, סוף פרק כה).

ולהלן (כו:): אמר ר' יוחנן שמתנאים שהתנה יהושע בחלוקת הארץ, שיהא סומך אילנו ומביא ביכורים. ועולא שאמר שהרי זה 'גזלן', סבר שלא התנה יהושע בכך – כן כתב הרשב"א. ויש מי שכתב (ע' שטמ"ק. לשיטת רש"י ותוס', שלעולא מותר לסמוך רק שאינו מביא ביכורים), שגם לעולא התנה יהושע שיהא מותר לסמוך, אלא שעדיין אין זה 'ארצך' ואין כאן חיוב ביכורים.

(א.) ע' בבאור הענין בחדושי מרן ר"ז הלוי – תרומות א, כד. וראה במה שתמה ב'בית ישי' א, הערה ב. וראה עוד בבאור שיטות רש"י ור"ח בספר 'חות בנימין' לגר"ש ישראל שליט"א – סי' צא.

ב. משמע מדברי הרמב"ן, שללא תנאי יהושע, (שלחלכה, תנאים שהתנה יהושע קיימים אף בחו"ל), חייב להרחיק אילנו ממצר חברו, כדי ששרשיו לא יכנסו וינקו משל חברו, ואפילו לר' יוסי, לפי שאינו ענין לדיני הרחקת נויקין, אלא הוא בכלל הגזולים. ואולם מדברי התוס' משמע שאף ללא תנאי יהושע אין בדבר משום גזל. והאריך לבאר סברת הדבר בשו"ת אגרות משה – יו"ד ח"ג קכג. וע"ע חו"א ב"ב יא, א – מצוטט לעיל בריש פרקין).

דף כז

'אכתי פש ליה פלגא דאמתא, היינו דלא דק ולחומרא לא דק' – העולה מכאן (ערש"י ותוס'), ששיעור יניקת האילן הוא עיגול בקוטר ל"ג אמה ושליש. וזה ששנו (שביעית א, ב): 'איזהו שדה אילן (שחורשין אותו ערב שביעית עד העצרת) – כל שלשה אילנות לבית סאה' – רצה לומר, שהשטח הכולל של הקרקע מסביב לשלשת האילנות, יהיה בשטח בית סאה – 2500 אמה.

הלכך, כאשר יש בין אילן לאילן ל"ג אמה ושליש, הרי ששטח יניקת כל אילן מגיע לשטח היניקה של חברו, והרי הם נחשבים כנטועים ב'בית סאה'. אבל אם הם מרוחקים יותר – אין מצטרפין ואין כאן 'שדה אילן' ואסור לחרוש סביבו עד עצרת אלא כמלא אורה וסלו. וכן אם הם קרובים יותר משיעור זה – אין כאן בית סאה נטוע, שמפני קירובם אינם תופסים בית סאה.

ונראה שאין חילוק אם אותם ג' אילנות נטועים בשורה או כמין דל"ת. ולא פורש אם חורשים בעיגול סביב כל אילן או לא הטריחו בכך, וחורשין בית סאה בריבוע. (עפ"י חו"א שביעית יז, ד).

ולענין עשר נטיעות, החמירו שלא ליתן יניקתם בריוח, וחשבו למספיק ט' אמה סביב כל נטיעה, שזו יניקה המספקת באופן ממוצע. ופרשו ראשונים, לפי שנטיעה יונקת פחות מאילן בוגר. ואולם לענין דיני כלאים, נתנו שיעורים מצופפים יותר, להיות עליו שם 'כרם', ולדעת ר' מאיר ור' שמעון (כלאים ד, ט), אפילו בשמונה אמות ריוח בין האילנות מפסיד צורת כרם. והטעם בכל זה – לפי שמנהג בני אדם לצופף האילנות בקרוב האפשרי, הגם ששיעור היניקה גדול יותר. והדינים נקבעו בהתאם לשני הנתונים הללו – טבע היניקה, והנהגת בני אדם. הלכך, לענין ביכורים הולכים אחר טבע היניקה לגמרי. וכן הקלו לענין חרישת האילן בערב שביעית עד עצרת. ולענין כלאים סמכו ביותר על מנהג בני אדם בנטיעתם. (עפ"י חו"א ב"ב לקוטים, כא).

'רבי עקיבא אומר: קרקע כל שהוא חייב בפאה ובכורים...' – 'בירוש' (פ"ג דפאה) מביא ברייתא 'תני: והראיון', ובעקבות זה קאמרי כמה אמוראים דמי שאין לו קרקע פטור מן הראי', והכי קאמר ר' אמי בבבלי, (פסחים ה:). והרמב"ם השמיט זה כדרכו לפסוק כהמשניות, והמשנה לא הזכירה והראיון'. (מהגר"א נבצל שליט"א)

רוח צפונית – מנשבת עם כולם, שאלמלא כן אין העולם מתקיים אפילו שעה אחת. רוח זו מחממת ומביאה שרב (רש"י. ואולם פעמים מביאה קרה, כפי שאמרו על 'ממזרים קרה' – זו רוח צפונית), ורעבון בא מחמתה, שהיא מפזרת העבים ומאירה היום כזהב ומונעת המטר (להלן קמו.).

רוח מערבית – קשה. (תוס'). והיא ממטרת במידה, ויפה למקום שצריך גשמים מרובים, אך לא בארץ לחה, שממטרת יותר מכדי צרכם (עפ"י רשב"ם להלן קמו.). וי"א להפך (להלן קמו.).

דפים כה – כו

מז. כמה מרחיקין את האילן מן המיצר של חברו, ומבורו?

מרחיקין את האילן משה של חברו, בין שדה לבן בין שדה אילן, ד' אמות, כדי עבודת המחרשה. ובבבל שמחרשתן קצרה – שתי אמות. היה גדר בינתים, אינו מרחיק. וכן הדין בהרחקת גפנים מגפנים, אבל אילן מגפנים צריך הרחקה יתרה, משום הוק הציפורים הנוחתים מהאילן לחרם. (וכתב הרמב"ן, שהחילוק בין גפן ואילן לאילן ואילן, אינו אלא בבבל, אבל בארץ ישראל לעולם צריך ודי בד' אמות. ובנמוקי יוסף הסתפק בזה. וע' שו"ע ורמ"א קנה, כה ובחזו"א ב"ב יד, ז).

(ולר' יוסי, דוקא אם נטע אילן גבוה, אבל נטע גרעין – לא, שאין זה 'גירי דילה'. עפ"י תוס'. ויש אומרים שכשמפריח את הצפורים, הולכות הם מיד לגפן, והרי זה גירי דילה בכל אופן.)

לשיטת עולא (לפי פירוש רבנו חננאל, אך לא לפרש"י ור"י), יש להרחיק את האילן ט"ז אמה, משום יניקת השורשים מקרקע חברו. (והמשנה שהתירה לסמוך יותר – בשמפסיק צונמא בין הרשויות. ראשונים). ור' יוחנן (לדעת רבין) חולק, שאין לחוש בדבר. (וכן הלכה).

מרחיקין את האילן מן הבור (בין במקביל, בין מלמעלה, בין מלמטה) – כ"ה אמות, ובאילנות גדולים כחרוב ושקמה – חמשים אמה. ואולם ר' יוסי חולק, שאין חיוב הרחקה לדעתו אלא ב'גירי דילה'. (וכן הלכה.)

(לחכמים, לשיטת רבא (לעיל יח-יט), לפי שיטת רש"י, אך לא לשיטת ר"ח ור"ת), אין לסמוך אילן סמוך לרשות חברו, גם כאשר אין הבור קיים עדיין. וצריך להרחיק חצי מדת ההרחקה. ושתי לשונות בגמרא, אם מחלוקת אביי ורבא בשדה העשויה לבורות או בשדה שאינה עשויה לבורות).

דף כו

מז. המנפץ פשתן, והיוצא מן הניפוץ עף ומזיק על ידי הרוח (רוח מצויה) – האם מותר הדבר, והאם יש חיוב תשלומין בנוקין?

נחלקו אמוראים לשיטת ר' יוסי (אבל לחכמים – חייב להרחיק. עתד"ה זיקא), שאין חיוב הרחקה אלא ב'גירי דילה' – האם נחשב הדבר כחציו ואסור, (וכמו לענין מלאכת שבת, שהזורה ורוח מסייעתו – מתייחסת הפעולה אליו), – כן שיטת מר בר רב אשי ומרימר. או שמא אינו חייב להרחיק, משום שהרוח היא המזקת ולא הוא. כך הורה רבינא. (להלכה – חייב להרחיק. חו"מ קנה, לד.)

(ואולם מתשלומין הוא פטור לכולי עלמא, משום גרמא – פוסקים. וע' ב"ק ס, ואפילו למחייבים שם, כאן שאני, שאינו מתכוין שיעופו (ע' ש"ך תיח, ד) או משום 'גרמי דבהמתו' שהרי זה ממון המזיק ע"י גרמי – עפ"י הגר"ח).

מח. שרשי אילן של אחד שנכנסו לרשותו של אחר – האם יש לו זכות לשרש אחריהם, ולמי השרשים שייכים?

מעמיק אחריהם ג' טפחים, בכדי שלא תעכב המחרישה. ואם בא לחפור חפירה באותו מקום, קוצץ ויורד כדרכו. והסיק רבינא שהשרשים שעד ט"ז אמה לאילן – שייכים לבעל האילן. חוץ לט"ז אמה – של בעל הקרקע.

דפים כו – כז

מט. מהם השיעורים שקבעו חכמים על מרחק התפשטות שרשי האילן ויניקתם?

באילן רגיל קבעו מרחק התפשטות השרשים עד כ"ה אמה. וזהו שיעור הרחקתו מן הבור, שלא יזיקנו. בחרוב ובשקמה – ג' אמה. ואולם עיקר שיעור יניקת האילן עד ט"ז אמה מכל רוח. (ונחלקו אם שיעור האילן בכלל זה. ע' ראשונים).

(ונטיעות צעירות – שיעור יניקתם לענין חרישתן בערב שביעית, ט' אמות לכל צד. חטה – עיקר יניקתה אינו אלא כנגדה למטה, ואינה מתפשטת לצדדים. ואולם יונקת גם ג' טפחים מסביבה. עפ"י תוס').

פרק שלישי; דף כח

ג. מהי 'חוקת קרקעות' ומהו שיעורה, בשדות ובשאר נכסי דלא נידיי?

אדם המוחזק בקרקע למשך זמן מסויים, ומתנהג בה כדרך שבעלים מתנהגים עם רכושם, הרי זו הוכחה על בעלותו עליה, ואם בא מערער ואומר: גזולה היא בידך, או טוען: הרי אתה אריס, ואין לך זכות אלא באכילת פירות, או: הקרקע ממושכנת בידך, ואולם שלי היא (לה:), ויש עמו עדים שהיתה הקרקע שלו בעבר, (וכן אם העידו שדר בה אפילו יום אחד), והמחזיק טוען שהקרקע שלו, שקנאה, או ירשה וכדומה, ואין לו שטר או עדים בדבר – אם החזיק בה כשיעור שקבעו חכמים – הרי היא שלו.

(ואם אין למערער עדים שדר בה אי פעם, אין ממש בערעורו ואין הלה צריך חזקה. וגם אם הוא מודה שהיתה פעם שלו, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר'. ראשונים, עפ"י פ"ב דכתובות. ויש שכתבו בדעת רשב"ם שאם לא אכל שלש שנים, אינו זוכה בה ב'מיגו' – ע' דרישה קמו; בית הלוי ח"ג לו, א; חשק שלמה – להלן ל. ואולם אין הוא חייב כלל להתייחס לטענת המערער כל שלא הביא עדים שהיה מרא-קמא – שו"ת הרשב"א ח"ג ע-עא).

שיעור משך החזקה – בדברים העושים פירות תדיר – שלש שנים מיום ליום, וברציפות. בשדה בית הבעל, המסתפקת במי גשמים ואינה עושה פירות אלא פעם בשנה – אינה מיום ליום. ר' ישמעאל אומר: י"ח חדש – שלש בסוף שנה ראשונה (זריעה וקצירה – רש"י. ולתוס' – די בקצירה לבד), י"ב חדש באמצע, ושלש באחרונה (לרש"י – זריעה וקצירה. לתוס' די בזריעה לבד). ולר' עקיבא – י"ד חדש; א' בראשונה, י"ב באמצע וא' באחרונה. (יש אומרים שתנא קמא חולק על ר' ישמעאל ור' עקיבא, ולשיטתו צריך ג' שנים אף בבית הבעל, אלא שאינם מיום ליום רצופין – ערשב"א ועוד. ואולם רשב"ם ותוס' ועוד ראשונים, אינם מפרשים כן.

יש דעת תנאים הסוברת שגם בית הבעל צריכה ג' שנים מיום ליום – להלן לו: וכן נראה לדעת ר' יהודה להלן לה.). ר' ישמעאל סובר שבשדה אילן ניתן להחזיק אף בזמן קצר, כאשר אכל שלש פעמים פירות שונים, כל מין בתקופה אחרת, כגון כניסת הענבים, מסיקת זיתים וקיץ תאנים. וחכמים חולקים על כך, שלדעתם אין הדבר נקבע בשלש אכילות בלבד אלא בשעות זמן מסוים.

ולדעת ר' ישמעאל ניתן להחזיק ע"י עקירת אספסת ג' פעמים בשלשה חדשים. (ודוקא בשדה העשויה לאספסת. רשב"א).